

INFORMACJA

na posiedzenie Komisji Rewizyjnej Rady Miasta Katowice w dniu 30 września 2014 r. dotycząca punktu 3 „Kontrola działalności Prezydenta Miasta w zakresie zadań realizowanych przez Biuro Konserwatora Zabytków”

Zgodnie z obowiązującym Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Katowice (§ 17 ust 1 pkt 1 oraz ust.2 pkt 29) do Biura Konserwatora Zabytków należą zadania z zakresu prowadzenia spraw w zakresie ochrony zabytków i dóbr kultury. W strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Katowice Biuro podporządkowane jest bezpośrednio II Wiceprezydentowi Miasta Panu Marcinowi Krupie. W komórce zatrudnione są łącznie 4 osoby w pełnym wymiarze czasu pracy: Bolesław Błachuta - Miejski Konserwator Zabytków, kierownik biura, Anna Domanik-Growiec – główny specjalista, Ewa Kowalówka – inspektor, Monika Nowak – inspektor. Działalność Biura obejmuje następujące, zasadnicze obszary działania.

I. Wydawanie opinii konserwatorskich

Bieżąca działalność Biura obejmuje przede wszystkim współpracę z Wydziałem Budownictwa oraz Wydziałem Planowania Przestrzennego w zakresie:

- opiniowania projektów budowlanych obiektów zabytkowych w toku postępowania administracyjnego prowadzonego przez Wydział Budownictwa w sprawie wydania pozwoleń na budowę,
- opiniowanie zamierzeń inwestycyjnych – zakresów prac ujętych w zgłoszeniach kierowanych przez inwestorów do Wydziału Budownictwa,
- opiniowanie zamierzeń inwestycyjnych i opracowywanie warunków konserwatorskich do decyzji o warunkach zabudowy,
- opiniowanie projektów reklam i tablic informacyjnych oraz pamiątkowych,
- opracowywanie wytycznych konserwatorskich oraz opinii do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym weryfikacja zapisów dotyczących zakresu ochrony i możliwych przekształceń obiektów zabytkowych,
- przygotowywanie i udostępnianie materiałów służących do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony zabytków.

Ogólna liczba opinii wydanych przez Miejskiego Konserwatora Zabytków w 2013 r. wyniosła: 738. W 2014 r. - w terminie do 10 września - wydano łącznie 360 opinii. Na tę liczbę składają się opinie projektów adaptacyjnych i modernizacyjnych w obiektach zabytkowych, opinie na temat warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji o znaczeniu lokalnym, opinie dotyczące projektów urządzeń, tablic i reklam, opinie na temat zamiaru przystąpienia do rozbiórki, opinie do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

II. Założenie i prowadzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomości z terenu gminy

Zgodnie z art.22 ust.4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn.zm.) prezydent miasta prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W ramach prac nad ewidencją stworzono bazę danych w formie tabelarycznego spisu, z której generowane są karty adresowe gminnej ewidencji zabytków z terenu Katowic – według wzoru zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U nr 113 poz.661 z 2011r.)*. Po uzgodnieniu przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przesłanego wykazu, gminna ewidencja zabytków miasta Katowice w formie zbioru kart adresowych została opublikowana 4 stycznia 2013r. w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) na portalu Miasta Katowice: www.katowice.eu /Urząd Miasta/BIP/Gminna Ewidencja Zabytków.

W ramach wdrażania systemu Miejski System Zarządzania – Katowicka Infrastruktura Informacji Przestrzennej (MSZKIIP), Biuro Konserwatora Zabytków czynnie uczestniczy w tworzeniu zasobów projektu w zakresie zabytków i dziedzictwa kulturowego. W związku z realizacją projektu przekazywano dane do zasilenia tworzonego Geoportalu w podprojekcie *Zabytki*. Projekt uwzględnia także gminną ewidencję zabytków. Obszarem tym zarządzać będzie Biuro Konserwatora Zabytków. Wszyscy pracownicy Biura wskazani zostali do przeszkolenia przez wykonawcę Systemu MSZ-KIIP tj. Konsorcjum firm Sygnity S.A. i MGGP S.A.

III. Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków

Udzielanie dotacji następuje zgodnie z Uchwałą nr XXXVIII/792/05 Rady Miasta Katowice z dnia 21 marca 2005 roku w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 27 kwietnia 2005 r. nr 49, poz. 1300) oraz Uchwałą nr XLIII/916/05 Rady Miasta Katowice z dnia 25 lipca 2005 r. zmieniającą uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2005 r. nr 103, poz, 2782).

Zarządzeniem nr 755/2012 Prezydenta Miasta Katowice z dnia 23 marca 2012r. ustalono wzór wniosku i umowy o udzielenie dotacji oraz wzór sprawozdania z wykonania zadania.

Dotacje z budżetu Miasta, które mogą być udzielane wyłącznie na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz znajdującym się na terenie miasta Katowice, w istotny sposób wpływają na poprawę estetyki obiektów zabytkowych budujących wizerunek całego miasta. Dotowane zabytki stanowią o tożsamości miasta, często są to obiekty sakralne dostępne publicznie, które oprócz wartości historycznych, artystycznych bądź naukowych stanowią istotne dominanty przestrzenne w układzie architektoniczno-urbanistycznym tkanki miejskiej np. Archikatedra pw. Chrystusa Króla.

Dotychczas dotacje celowe udzielono uprawnionym podmiotom w celu ratowania, utrwalenia substancji zabytkowej, odnowienia bądź odtworzenia części zabytku, przeprowadzenia prac konserwatorskich przy najcenniejszych obiektach. Są one szczególnie nadzorowane przez Biuro Konserwatora Zabytków, przeprowadzające kontrole w trakcie przeprowadzania prac konserwatorskich oraz dokonujące komisyjnego odbioru zakończonych prac, każdorazowo z udziałem przedstawiciela Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zakres obowiązków Biura Konserwatora Zabytków związanych z udzielaniem dotacji z budżetu Miasta obejmuje następujący proces:

- przyjmowanie wniosków o udzielenie dotacji w terminie do dnia 15 sierpnia każdego roku na następny rok budżetowy,
- przygotowywanie projektu budżetu na podstawie złożonych i zweryfikowanych wniosków,
- przygotowanie projektu Uchwały Rady Miasta udzielającej dotacji podmiotom na realizację określonego zadania,
- przygotowywanie umów umożliwiających realizację zadań, na które udzielono dotacji

- nadzory nad prowadzonymi pracami konserwatorskimi,
- udział w komisyjnych odbiorach prac konserwatorskich z udziałem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- realizacja złożonych faktur, rachunków na podstawie kosztorysów powykonawczych,
- sporządzanie sprawozdań, analiz i zestawień finansowych.

Dotacje w roku 2013

W 2013 r. Uchwałą Rady Miasta Katowice Nr XXXV/783/13 z dnia 27 marca 2013r. oraz Uchwałą nr XXXIX/891/13 z dnia 30 lipca 2013r. r udzielono dotacji na prace konserwatorskie przy następujących obiektach:

- 1/ Kościół pw. Świętych Męczenników Jana i Pawła w Katowicach-Dębie – wymiana więźby dachowej i wymiana pokrycia dachu nad nawą główną kościoła – etap IV (kontynuacja prac): 176.868,00 zł (wykonanie 176.868,00 zł)
- 2/ Archikatedra pw. Chrystusa Króla w Katowicach – prace remontowo-konserwatorskie kamiennej elewacji oraz schodów – nawa główna, ściana zachodnia: 400.000,00 zł (wykonanie: 400.000,00 zł)

Dotacje w roku 2014

W 2014 r. Uchwałą Rady Miasta Katowice Nr XLIX/1152/14 z dnia 30 kwietnia 2014r. r. udzielono dotacji na prace konserwatorskie przy następujących obiektach:

- 1/ Kościół pw. Świętych Męczenników Jana i Pawła w Katowicach-Dębie – wymiana więźby dachowej i wymiana pokrycia dachu nad nawą główną kościoła (kontynuacja) – etap V w kwocie: 223.185,00 zł;
- 2/ Archikatedra pw. Chrystusa Króla w Katowicach – prace remontowo-konserwatorskie ściany elewacji północnej wraz z elementami strefy wejścia – ścianami bocznymi, kolumnami, architravem i tralkami nad gzymsem w kwocie: 400.000,00 zł;
- 3/ Bazylika p.w. Św. Ludwika Króla i Wniebowzięcia NMP w Katowicach-Panewnikach – remont konserwatorski dachu w kwocie: 344.650,00 zł;
- 4/ Kamienica mieszkalna położona przy ul. Zacisze nr 1 w Katowicach - wymiana schodów zewnętrznych i drzwi wejściowych w domu w kwocie: 15.000,00 zł;

Łączna kwota dotacji udzielonych w 2014 r. uchwałą Rady Miasta wynosi: 982.835,00 zł.

Zakończenie wszystkich prowadzonych obecnie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych oraz ich rozliczenie zgodnie z podpisanymi umowami, planowane jest w terminie do 15 grudnia 2014 r. Dotychczas zakończono całkowicie realizację zadania obejmującego wymianę więźby dachowej i pokrycia dachu nad nawą główną kościoła pw. Świętych Męczenników Jana i Pawła w Dębie i dokonano końcowego odbioru konserwatorskiego.

W 2013 oraz 2014r. przeprowadzono na zlecenie Biura Konserwatora Zabytków renowację klasycystycznego pomnika ogrodowego z Janowa, który po przeprowadzeniu prac konserwatorskich usytuowany został zgodnie z Uchwałą nr 5 Rady Jednostki Pomocniczej nr 16 Janów-Nikiszowiec z dnia 22 listopada 2013r. na skwerze im. Zillmannów na Nikiszowcu.

Pomnik ogrodowy postawiony został w 1835 r. na tzw. Plantach, w pobliżu dworku myśliwskiego w Janowie, przez Aleksandra Mieroszewskiego – ordynata myśłowickiego. Wrytyo na nim inskrypcję z wierszem autorstwa fundatora. To jeden z najstarszych napisów w języku polskim na terenie obecnych Katowic. Około 1910 r. pomnik został przeniesiony do parku okalającego willę dyrektora kopalni w Giszowcu. Okres okupacji zabytek przetrwał zakopany w ziemi (wbrew zaleceniu gauleitera Brachta, ówczesnego rezydenta willi, który nakazał jego zniszczenie), a następnie powrócił do Janowa. Odrestaurowany ze środków finansowych budżetu miasta Katowice w wysokości 16.985 zł, w maju 2014 r. stanął na skwerze im. Zillmannów na Nikiszowcu.

W 2013r. Biuro Konserwatora Zabytków nadzorowano także renowację XIX-wiecznej kapliczki słupej położonej przy ul. Uniczowskiej 42a.

IV. Nadzory przy renowacji miejskich (lub własności z udziałem miasta) oraz innych zabytków nieruchomych

Potrzeby renowacyjno-remontowe w komunalnych obiektach zabytkowych ustalane są przez jednostki administrujące i zarządzające – wykonujące obowiązki właścicielskie w stosunku do komunalnego zasobu obejmującego m.in. kamienice mieszkalne, szkoły, przedszkola, budynki użyteczności publicznej czy też place i ulice w obrębie zabytkowych układów urbanistycznych. Należą do nich Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych, Zakład Zieleni Miejskiej, Miejski Zarząd Ulic i Mostów. Z jednostkami tymi prowadzona jest bieżąca współpraca m.in. w zakresie formułowania wytycznych konserwatorskich w ramach typowania zakresu robót budynków przeznaczonych do remontów kapitalnych, remontów elewacji czy też remontów nawierzchni (np. współpraca z MZUiM przy remoncie nawierzchni na zabytkowym osiedlu Nikiszowiec i Giszowiec). Współpraca taka prowadzona jest także z Zarządcami Wspólnot Mieszkaniowych kamienic posiadających udziały Miasta oraz z Wydziałem Inwestycji.

Dokłada się wszelkich starań, aby prace remontowo-konserwatorskie prowadzone w obiektach komunalnych wykonywane były zgodnie ze wszelkimi zasadami sztuki konserwatorskiej oraz na wysokim poziomie.

W okresie ostatnich 2 lat przeprowadzono lub rozpoczęto prace konserwatorskie przy następujących, ważniejszych obiektach o różnym statusie własnościowym: ul. Kopalniana 6 – teren nowego Muzeum Śląskiego – budynek maszyny wyciągowej, budynek magazynu odzieży, budynek warsztatu elektrycznego, ul. Św. Jana 10 – adaptacja kamienicy, ul. Warszawska 5, ul. Mielęckiego 6, ul. Mariacka 8, 36, ul. Wojewódzka 36,38 (remont kapitalny kamienic), gmach Politechniki Śląskiej przy ul. Krasińskiego 11/13 (dawne Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe) - remont elewacji (czyszczenie, uzupełnianie, laserunki), ul. Raciborska 27 szpital – remont elewacji 2 budynków, ul. Krzywa 12, ul. Gliwicka 11, ul. Głowackiego 15 (remonty kamienic), Pałac Młodzieży przy ul. Mikołowskiej (prace remontowo-konserwatorskie).

Dzięki przeprowadzonym pracom, zabytkowym obiektom przywrócono artystyczno-historyczne walory. Kontynuacja takich działań w miarę możliwości na szerszą skalę, będzie miała zasadniczy wpływ na sukcesywną poprawę estetyki i wizerunku miasta. Realizacje te stanowić powinny także pozytywny przykład oraz inspirację dla innych właścicieli (np. prywatnych) zabytków oraz inwestorów.

V. Ochrona zabytków katowickiej moderny

Historyczny układ urbanistyczny tzw. południowej dzielnicy Śródmieścia Katowic wpisany został do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego pod nr A/370/12 przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzją z dnia 23 marca 2012 r. Wpis obejmuje historyczny układ urbanistyczny tzw. południowej dzielnicy Śródmieścia Katowic, składający się z ulic, układu parcel i zabudowy zawierającej zespół budowli secesyjnych, modernistycznych i funkcjonalistycznych, mieszkalnych, mieszkalno-użytkowych, użytkowych i sakralnych, wznoszonych głównie w latach 1900-1939. Jest to przestrzenne założenie miejskie, wytyczone od połowy lat 70-tych XIX w. Układ urbanistyczny na terenie objętym ochroną jest jedynym na terenie miasta zwartym zespołem reprezentującym przemianę architektury od form historyzujących poprzez modernistyczne, wczesno funkcjonalistyczne, czysto utylitarne formy funkcjonalizmu po nurt późny „pół modernizmu”. Zawiera wiele wybitnych realizacji architektonicznych.

W 2008 r. Biuro Konserwatora Zabytków wystąpiło z wnioskiem do Prezydenta Miasta o sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Kościuszki i Mikołowskiej, dla jednorodnego pod względem architektoniczno-urbanistycznym, dużego fragmentu śródmieścia Katowic z obowiązującymi w tym obszarze ustaleniami planu mającymi na celu ochronę znajdujących się tam cennych zabytków architektury modernistycznej i funkcjonalistycznej. Zespół zabudowy mieszkaniowej o architekturze utrzymanej w nurcie

funkcjonalnego modernizmu (w kilku jego odmianach) z lat 20 i 30-tych XX wieku zlokalizowany przede wszystkim na obszarze tzw. południowej historycznej dzielnicy miasta, po zachodniej stronie ulicy Kościuszki obejmuje teren na którym przebiega także Szlak Moderny.

Rada Miasta podjęła Uchwałę nr L/1181/14 z dnia 28 maja 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu Śródmieścia Katowic w rejonie ulic Kościuszki i Francuskiej, w obszarze fragmentu terenu górniczego Katowickiego Holdingu Węglowego KWK „Wujek” oraz Uchwałę nr L/1182/14 z dnia 28 maja 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu Śródmieścia Katowic w rejonie ulic Kościuszki i Mikołowskiej.

Uchwalone plany o charakterze ochronnym mają na celu zachowanie w możliwie najmniej przekształconym stanie najcenniejszych zabytków architektury i urbanistyki występujących w dużym nasyceniu na tych dwóch obszarach Śródmieścia. Biuro Konserwatora Zabytków brało czynny udział w uzgadnianiu opracowywanych projektów planów przede wszystkim w zakresie ustaleń dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

VI. Pozostała działalność Biura Konserwatora Zabytków

- ♣ Współpraca bieżąca z Wydziałami Urzędu Miasta w zakresie merytorycznych spraw związanych z ochroną i opieką nad zabytkami – przede wszystkim z Wydziałem Budownictwa, Wydziałem Planowania Przestrzennego, Wydziałem Kształtowania Środowiska oraz Doradcą Prezydenta ds. Architektury i Urbanistyki – Architektem Miasta.
- ♣ Współpraca z Komunalnym Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej, Zespołem Obsługi Jednostek Oświatowych, Zakładem Zieleni Miejskiej oraz Miejskim Zarządem Ulic i Mostów w gestii których pozostają komunalne zabytkowe kamienice, obiekty użyteczności publicznej, ulice, place, Wydziałem Inwestycji, Wydziałem Kształtowania Środowiska (uzgadnianie planów ruchu eksploatacji górniczej kopalń).
- ♣ Udzielanie wszelkich informacji na temat zabytków z terenu miasta, w tym częste konsultacje udzielane studentom. Biuro Konserwatora Zabytków dysponuje *Spisem zespołów zabytkowych*, *spisem obiektów zabytkowych* oraz *Katalogiem obiektów zabytkowych* zawartych w wielotomowym opracowaniu p.t. „*Studium historyczno-urbanistyczne miasta Katowice w granicach administracyjnych*” wykonanym przez Pracownię Konserwacji Zabytków w Krakowie w latach 1993-1996, które stanowi podstawę w pracy merytorycznej Biura. Opracowanie zawiera materiały ikonograficzne obiektów zabytkowych, historię rozwoju przestrzennego poszczególnych dzielnic, informacje o historycznych kamienicach, zespołach urbanistycznych i zabudowie przemysłowej. W 2009 roku wykonana została także dokumentacja historyczno-konserwatorska pt „*Zabytki przemysłu i techniki na terenie Katowic*” stanowiąca uzupełnienie Studium (w zasobach Biura Konserwatora Zabytków).
- ♣ Współpraca ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przy procedurze typowania i wpisywania obiektów a także układów urbanistycznych do rejestru zabytków, nadzorach prac konserwatorskich przy obiektach dotowanych przez Miasto, udział w komisjach konserwatorskich.
- ♣ Współpraca ze Śląskim Centrum Dziedzictwa Kulturowego, oraz katowickim Oddziałem Terenowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa – instytucjami zajmującymi się szeroko pojętym dziedzictwem kulturowym województwa śląskiego.
- ♣ Działalność popularyzatorsko-naukowa obejmująca publikację artykułów, udział i wystąpienia na sesjach, konferencjach konserwatorskich itp.

Miejski Konserwator Zabytków bierze corocznie udział w Europejskiej Giełdzie Informacji Renowacyjnej EGIR w Krakowie stanowiącej najistotniejszą platformę wymiany kontaktów i doświadczeń w zakresie ochrony zabytków z udziałem wojewódzkich i miejskich konserwatorów zabytków, przedstawicieli producentów i firm wykonawczych oraz architektów i konserwatorów.

W trakcie konferencji naukowej pt. „*Podróż ku nowoczesności*” zorganizowanej w dniach 6-7

czerwca 2013r. przez Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, Wyższą Szkołę Techniczną w Katowicach oraz Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Miejski Konserwator Zabytków wygłosił referat na temat *gmachu Polskiego Radia w Katowicach (problematyka architektoniczna i konserwatorska)*.

W dniu 14 września 2013r. w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa odbywających się pod hasłem „*Nie od razu Polskę zbudowano*” Miejski Konserwator Zabytków poprowadził spacer edukacyjny szlakiem katowickiej moderny. Przygotowana została także informacja na temat katowickiej moderny, którą opublikowano w wydawnictwie towarzyszącym Europejskim Dniom Dziedzictwa. Przedstawiciele Biura Konserwatora Zabytków uczestniczą także w organizowanej corocznie warszawskiej konferencji konserwatorskiej „*Między ortodoksją a kreacją. Dialog konserwatorsko-architektoniczny.*” oraz w organizowanej w cyklu dwuletnim międzynarodowej konferencji naukowej „*Modernizm w Europie-modernizm w Gdyni*”.